

Prima instanță: Judecătoria Cimișlia (jud. Z. Aramă)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. Iu. Cimpoi, I. Secrieru, A. Danilov)

DECIZIE

12 iulie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecători

Tatiana Vieru
Svetlana Filincova
Luiza Gafton
Nicolae Craiu
Oleg Sternioală

examinând recursul declarat de Gheorghe Balaban,
în cauza civilă la cererea depusă de Gheorghe Balaban, persoane interesate
Ministerul Apărării al Republicii Moldova, Comisia centrală de expertiză medico-
militară a Forțelor Armate cu privire la constatarea faptului provocării traumei ca
urmare a îndeplinirii serviciului militar,
împotriva deciziei din 14 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 22 septembrie 2016, Gheorghe Balaban a depus cerere solicitând
constatarea faptului provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în
perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței
Republicii Moldova.

În motivarea cererii, petiționarul a invocat că în anul 1992 a participat la
luptele pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova.
La începutul lunii iulie 1992, fiind pe platoul de luptă, a fost rănit la cap în urma
unei explozii și și-a pierdut cunoștința. Pe câmpul de luptă de către asistenții
medicali i-a fost acordat ajutorul medical, în cort, în condiții de luptă, fapt
neînregistrat în fișele medicale sau extrasele medicale. După provocarea leziunilor
corporale în regiunea capului, fiind tratat pe câmpul de luptă, nu a putut obține o
confirmare de la Ministerul Apărării al Republicii Moldova despre acest fapt,
deoarece în caz de situații excepționale și tratament în timp de război nu se completa
fișă medicală.

Indică petiționarul că, prin raportul de constatare medico - legală nr. 25 din 01
februarie 2016 s-a concluzionat că i-au fost depistate leziuni corporale sub formă de
două cicatrice pe cap din dreapta, care sunt rezultatul cicatrizării unor plăgi, care au
putut fi cauzate prin acțiunea traumatică a unor schije parvenite dintr-o explozie,
posibil în timpul și circumstanțele indicate.

Precizează petiționarul că, după efectuarea expertizei s-a adresat către Ministerul Apărării al Republicii Moldova întru confirmarea faptului provocării traumei în urma îndeplinirii serviciului militar. Prin răspunsul din 03 iunie 2016, i s-a comunicat că nu au fost identificate în arhive documente ce ar confirma traumatismul său. Astfel, în opinia sa, prin răspunsul primit, se rezumă, că constituirea actului de provocare a leziunilor corporale în timpul acțiunilor de război este imposibilă și se poate efectua numai în baza hotărârii instanței de judecată.

În drept, petiționarul a invocat prevederile art. 279, 280, 281 alin. (1) și (2) lit.c), 282-284 Cod de procedură civilă, Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 897 din 23 iulie 2003.

Prin hotărârea din 28 noiembrie 2016 a Judecătoriei Cimișlia s-a admis cererea depusă de Gheorghe Balaban și s-a constatat faptul provocării traumei lui Gheorghe Balaban, născut 05 septembrie 1956, domiciliat str. Ștefan cel Mare, nr. 24 ap.9, or. Cimișlia, ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova.

Prin decizia din 14 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău s-au admis apelurile depuse de Ministerul Apărării al Republicii Moldova, Comisia centrală de expertiză medico-militară a Forțelor Armate și s-a casat integral hotărârea din 28 noiembrie 2016 a Judecătoriei Cimișlia și s-a emis o încheiere prin care s-a scos de pe rol cererea depusă de Gheorghe Balaban cu privire la constatarea faptului provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar, indicându-se că la caz s-a stabilit existența unui litigiu de drept. Concomitent, s-a explicat lui Gheorghe Balaban că după înlăturarea circumstanțelor ce au dus la scoaterea cererii de pe rol, poate adresa instanței o nouă cerere conform dispozițiilor generale în instanța de drept comun.

La 05 mai 2017, Gheorghe Balaban a declarat recurs împotriva deciziei din 14 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, cu menținerea hotărârii din 28 noiembrie 2016 a Judecătoriei Cimișlia.

În motivarea recursului s-a invocat că decizia instanței de apel este nefondată și pasibilă de a fi casată cu menținerea în vigoare a hotărârii primei instanțe, deoarece instanța de apel a scos de pe rol cererea depusă de către Gheorghe Balaban, în conformitate cu art. 287 alin. (1) lit. d) Cod de procedură civilă, din motivul constatării un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești. La fel, instanța de apel a aplicat prevederile art. 280 alin.(3) Cod de procedură civilă, conform cărora dacă, la depunerea cererii sau la examinarea pricinii în procedură specială, se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești, instanța scoate cererea de pe rol printr-o încheiere și explică petiționarului și persoanelor interesate dreptul lor de a soluționa litigiul în procedură de acțiune civilă la instanța competentă.

Menționează recurentul că, instanța de apel, ca temei de fapt întru argumentarea precum că cererea urmează a fi judecată în procedură generală a reținut precum că unele probe anexate la dosar au trezit suspiciuni -certificatul medicului neurolog din 22 septembrie 1992.

Consideră că, instanța de apel și-a depășit împuternicirile la judecarea apelului și a scos cererea de pe rol fără ca oricare din părți să ceară acest lucru și fără să fie prezentată vreo dovadă că litigiul este unul de drept comun.

Remarcă recurentul că, este neîntemeiată poziția instanței de apel, deoarece analizează legalitatea probelor subiectiv și constată că anume examinarea probelor ține de procedura generală, contrar prevederilor art. 280 alin. (1) Cod de procedură civilă. Conform acestor prevederi, la judecarea cauzei în procedura specială, la fel, se administrează probe.

Precizează recurentul că, a solicitat doar constatarea faptului care are valoare juridică și anume constatarea provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale a Republicii Moldova. În susținerea acesteia, a prezentat probele necesare, fiind anexate la dosar. În cazul în care instanța considera că probele prezentate de petiționar nu sunt suficiente, instanța urma să respingă acțiunea, dar să nu scoată cererea de pe rol. În acest sens indică recurentul că a prezentat instanței, pe lângă declarațiile camarazilor de luptă, actele de expertiză, care atestă cele invocate. Conform raportului de constatare medico-legală nr.25 din 01 februarie 2016, s-a constatat că în baza datelor examinării medico -legale a persoanei, în conformitate cu întrebările expuse spre soluționare expertului: „La cet. Gheorghe Balaban au fost depistate leziuni corporale sub formă de 2 cicatrice pe cap din dreapta, care sunt rezultatul cicatrizării unor plăgi care au putut fi cauzate prin acțiunea traumatică a unor schije parvenite dintr-o explozie, posibil în timpul și circumstanțele indicate de el.

Astfel, conform raportului de constatare medico-legală nr.25 din 01 februarie 2016, expertul a confirmat provocarea leziunilor corporale în urma unei explozii.

Opinează că, în aceste circumstanțe, constatarea faptului provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova prin altă modalitate este imposibilă și poate fi făcută numai prin intermediul procedurii speciale. În opinia sa, documentele anexate la cerere, atestă incontestabil faptul că traumele într-adevăr au fost provocate pe câmpul de luptă, în perioada luptei pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Decizia Curții de Apel Chișinău a fost adoptată la 14 martie 2017, iar Gheorghe Balaban a declarat recurs la 05 mai 2017, ceea ce denotă că este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 05 iulie 2017 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Gheorghe Balaban și va casa decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 373 alin. (1)-(2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

Din materialele cauzei rezultă că prin cererea depusă în procedură specială, petiționarul Gheorghe Balaban, indicând în calitate de persoane interesate Ministerul Apărării al Republicii Moldova, Comisia centrală de expertiză medico-militară a Forțelor Armate, pretinde constatarea faptului provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independența Republicii Moldova (f.d.7-8).

Prin hotărârea din 28 noiembrie 2016 a Judecătoriei Cimișlia s-a admis cererea depusă de Gheorghe Balaban și s-a constatat faptul provocării traumei lui Gheorghe Balaban, născut 05 septembrie 1956, domiciliat str. Ștefan cel Mare, nr. 24 ap.9, or. Cimișlia, ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova (f.d.79, 87-90).

Prin decizia din 14 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău s-au admis apelurile depuse de Ministerul Apărării al Republicii Moldova, Comisia centrală de expertiză medico-militară a Forțelor Armate și s-a casat integral hotărârea din 28 noiembrie 2016 a Judecătoriei Cimișlia și s-a emis o încheiere prin care s-a scos de pe rol cererea depusă de Gheorghe Balaban cu privire la constatarea faptului provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar, indicându-se că la caz s-a stabilit existența unui litigiu de drept. Concomitent, s-a explicat lui Gheorghe Balaban că după înlăturarea circumstanțelor ce au dus la scoaterea cererii de pe rol, poate adresa

instanței o nouă cerere conform dispozițiilor generale în instanța de drept comun (f.d.131-139).

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că instanța de apel eronat a dispus scoaterea cererii de pe rol, or, această soluție este pripită și este o consecință a interpretării eronate a normelor de drept în raport cu circumstanțele cauzei.

Colegiul precizează că instanța de apel a constatat existența unui litigiu de drept comun, deoarece necesitatea constatării provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar este pentru confirmarea și respectiv îndeplinirea formalităților legale în privința dreptului lui Gheorghe Balaban de a obține o indemnizație.

Concomitent, instanța de apel a menționat că din argumentele invocate în cererile de apel depuse, constată că această speță se atribuie unui litigiu de drept comun.

Colegiul relevă că cererea respectivă urmează a fi examinată în procedura specială, cum și a fost înaintată de petiționar, deoarece nu este un litigiu de drept.

Astfel, în conformitate cu art.279 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească examinează în procedură specială pricini cu privire la: a) constatarea faptelor care au valoare juridică; b) încuviințarea adopției; c) declararea capacității depline de exercițiu minorului (emanciparea); d) declararea persoanei dispărută fără veste sau decedată; e) măsurile de ocrotire contractuale și judiciare; f) încuviințarea spitalizării forțate și tratamentului forțat; g) încuviințarea examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie; g¹) aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie; h) restabilirea în drepturile ce izvorăsc din titlurile de valoare la purtător și din titlurile de valoare la ordin pierdute (procedura de chemare); i) declararea fără stăpân a unui bun mobil și declararea dreptului de proprietate municipală asupra unui bun imobil fără stăpân; j) constatarea inexactității înscrierilor în registrele de stare civilă; k) reconstituirea procedurii judiciare pierdute (procedura de reconstituire); l) autorizarea testării integrității profesionale și aprecierea rezultatului testului de integritate profesională. Instanțelor judecătorești le pot fi atribuite prin lege spre examinare în procedură specială și alte categorii de pricini.

În conformitate cu art. 281 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească constată faptele de care depinde apariția, modificarea sau încetarea drepturilor personale sau patrimoniale ale persoanelor fizice și ale organizațiilor. Instanța judecă pricinile în care i se cere să constate: a) raporturile de rudenie; b) întreținerea persoanei; c) înregistrarea nașterii, adopției, căsătoriei, divorțului și decesului; d) recunoașterea paternității; e) decesul la o anumită dată și în anumite împrejurări; f) acceptarea unei succesiuni și locul ei de deschidere; g) producerea unui accident; h) posesiunea, folosința și dispoziția unui bun imobil în drept de proprietate; i) apartenența documentelor constatatoare de drepturi (cu excepția documentelor militare, buletinului de identitate, pașaportului și a certificatelor eliberate de organele de stare civilă) la o persoană al cărei nume indicat în document nu coincide cu numele din certificatul de naștere, buletinul de identitate sau din pașaport; j) concubinajul, în cazurile stabilite de lege; k) faptul represiunii politice; l)

detențiunea în lagărele de concentrare (ghetouri); m) răspândirea informației care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională dacă autorul informației nu este cunoscut; n) alte fapte cu valoare juridică.

În conformitate cu art. 282 alin.(1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească constată faptul cu valoare juridică în cazul în care: a) acesta generează, în virtutea legii, următoarele efecte juridice: apariția, modificarea sau încetarea unor drepturi personale sau patrimoniale ale petiționarului; b) petiționarul nu are o altă posibilitate de a obține sau de a restabili documentele care ar certifica faptul juridic a cărui constatare o solicită; c) constatarea faptului nu este legată de soluționarea unui litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.

În contextul normelor precitate, instanța de recurs notează că procedura specială este o procedură nelitigioasă caracterizată, în general prin lipsa unui litigiu de drept, iar scopul adresării în judecată în ordinea procedurii speciale constă în concretizarea și asigurarea condițiilor necesare pentru apariția, modificarea și stingerea drepturilor și obligațiilor sau constatarea cauzelor care împiedică exercitarea drepturilor subiective.

În atare circumstanțe, Colegiul precizează că petiționarul/recurentul pretinde constatarea faptului ce are valoare juridică prin constatarea provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale ale Republicii Moldova.

În această ordine de idei, instanța de apel avea obligația de a examina cauza prin prisma cerinței înaintate și în raport cu circumstanțele cauzei, or, lipsa înscrisurilor medicale în perioada de referință, nu pune decât petiționarul în situația de a solicita constatarea prin intermediul instanței de judecată în procedură specială.

Tot aici, este de menționat că obiecțiile înaintate de persoanele interesate, nu pot servi ca temei întru calificarea prezentului litigiu a fi unul de drept comun.

Mai mult ca atât, Colegiul remarcă că în procedura specială este interzis litigiul de drept, însă poate exista un litigiu de fapt, iar poziția persoanei interesate exprimate prin incertitudinea/ opunerea față de constatarea faptului, nu constituie decât un litigiu de fapt, care este permis în procedura specială.

Colegiul consideră relevant argumentul recurentului precum că constatarea faptului provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar în perioada acțiunilor de luptă pentru integritatea teritorială și independența Republicii Moldova prin altă modalitate este imposibilă.

Colegiul consideră că instanța de judecată s-a expus pripit asupra existenței unui litigiu de drept în procesul examinării prezentei cauze civile în ordinea procedurii speciale, deoarece în cadrul examinării cauzei civile până la scoaterea cererii de pe rol nu s-a constatat existența un litigiu de drept care să servească temei de scoatere a cererii de pe rol.

Colegiul reliefă că prin litigiul de drept, în sensul art. 280 alin. (3) Cod de procedură civilă, se prezumă a fi o stare a dreptului subiectiv, care survine în cazul încălcării sau contestării acestuia. Litigiul de drept se exteriorizează în dezacordul care apare între petiționar și persoana interesată cu privire la existența raportului juridic, conținutul sau limitele acestuia, precum și impedimentele în realizarea acestuia. Litigiul de drept în procedura specială apare, de regulă, în așa situații cum

ar fi: - atunci când de către persoana interesată este depusă o acțiune în instanța de judecată de jurisdicție comună, ceea ce constituie o argumentare indiscutabilă a apariției litigiului de drept; - conexarea de către petiționar într-o singură cerere a mai multor cerințe (solicitări) cu privire la constatarea faptului care are valoare juridică și soluționarea litigiului de drept, ce rezultă din faptul dat (care se cere a fi constatat); - pretenția persoanei interesate cu privire la existența drepturilor proprii asupra obiectului raportului juridic, care va fi dovedit prin faptul constatat la cererea petiționarului; - litigiul de drept apare nu numai în cazul înaintării pretențiilor la obiectul litigant, dar și în cazul când persoana interesată confirmă drepturile sale prin careva documente.

În contextul dat, Colegiul precizează că nu s-au determinat astfel de situații ce ar servi ca temei de constatare a existenței litigiului de drept, în condițiile când însăși faptul participării lui Gheorghe Balaban la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova nu este negat de persoana interesată.

Colegiul menționează faptul că instanța de apel nu a identificat/individualizat litigiul de drept care a servit temei pentru emiterea încheierii de scoatere a cererii de pe rol, doar că a indicat precum că din argumentele invocate în apelurile declarate, a constatat existența litigiului de drept. Astfel, instanța de apel la constatarea existenței litigiului de drept a rezultat strict din poziția persoanelor interesate, însă nu a specificat din care înscrisuri sau norme de drept în raport cu speța ar rezulta această raționament.

Instanța de recurs reține, că cele descrise indică la examinarea superficială a cauzei în ordine de apel, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale și circumstanțelor cauzei.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează a lua în considerare aspectele enunțate *supra* și a se expune asupra cererii de constatare în înaintate prin prisma temeiniciei /netemeiniciei acesteia, în condițiile când în speță nu a fost constată existența litigiului de drept.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că eroarea admisă la judecarea pricinii în instanța de apel nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Gheorghe Balaban și a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei civile spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Gheorghe Balaban.

Se casează decizia din 14 martie 2017 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în în cauza civilă la cererea depusă de Gheorghe Balaban, persoane interesate

Ministerul Apărării al Republicii Moldova, Comisia centrală de expertiză medico-militară a Forțelor Armate cu privire la constatarea faptului provocării traumei ca urmare a îndeplinirii serviciului militar, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecători

Svetlana Filincova

Luiza Gafton

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală